

Điếu Văn Thành Kính Tưởng Niệm
Trưởng Lão Hòa Thượng Tuệ Sỹ - Thích Nguyên Chứng

Nam-mô Bổn Sư Thích-ca Mâu-ni Phật,
Thành kính đánh lễ chư tôn đức Ban Tang Lễ và chư tôn đức trong môn đồ Pháp quyến!

Cung kính đánh lễ Giác linh Trưởng Lão Hoà thượng thượng Nguyên hạ Chứng – Pháp Hiệu:
Tuệ Sỹ!!!

Hỡi ôi!

Có phải nhịp Vô thường đang vang vang tiếng vọng...?
Một chiều Thu, Thái bình dương điệu hiu buồn cô quạnh,
Sông Đồng Nai, con nước cuộn cuộn vội đổ về Đông,
Ôi! Đất Trời ngán nghẹn khóc vỡ gan, ai ai cũng khóc;
Biển Nước Việt Nam nhỏ lệ buồn nát ruột, mọi người tự nhiên buồn.

Đất Đồng Nai con gió đầu Đông rào rạc, luân phiên thổi năm canh,
Phương trời Đông,
Giông tố loan tin,
Hỡi ôi!

Bờ Tây – Thái Bình Dương, Mỹ Quốc dập dìu con sóng biếc,
Đất Trời như u ám ngán nghẹn ly tang,
Nghe tin tác dạ bùi ngùi...

Ôi! Vô thường tang thương, nhanh như chớp,
Đây phương trời Tây, cơn gió Thu năm canh xào xạc thổi,
Từ xa xôi nửa Vòng Trái Đất,
Mượn bút thay lời Đạo tình như có mặt chích mảnh khăn tang,
Tấm lòng này... kính bút kính lễ khóc lễ Giác linh.
Phật Ân... Hạc Vàng đã sải cánh trở về Tây!
An Phước, Long Thành, Đồng Nai địa linh nhân kiệt,
Non xanh, nước biếc, đất lành sanh người Hiền sĩ,
Núi Pháp uy nghiêm Hạc Vàng bay lượn về Tây.

*Nhịp vô thường vang âm vang tiếng huyền ảo, Diệu Pháp Nguyên Chứng: Thuận thế vô thường,
“ta đi vào cõi mộng”, mình vận Cà-sa khởi gót về Tây;
Cõi hồng trần phù dung vang vọng tiếng thanh, Ứng Lượng Tuệ Sỹ: Giác ngộ vô ngã, “như
sương mai, ánh chớp”, thong dong quảy Bát quay về Núi cũ!*

Rõ là,
Đất Mẹ Việt Nam cội nguồn Sông Núi của Bạc Hiền sĩ,
Trời Đồng Nai – Đông Nam Bộ dâng lên cao niềm xúc cảm!
Tăng Ni, hàng Sa Môn ngấn nghẹn kính cẩn tiễn đưa Người đức độ,
Môn đồ, hàng Tứ chúng Pháp tử dạ bụi ngùi chích mảnh khăn tang,
Phật Tử khắp nơi trên Thế Giới ngậm ngùi phục bái bậc Chân Nhân Vô úy!!

Ôi, âm vang như sấm chớp!

Người đã đi thật rồi sao, đã đi thật rồi sao!

Ôi!...Đi thật rồi sao!

Tuệ Sỹ đã đi thật rồi!

Cả cuộc đời hành Đạo,

Đạo Pháp – Dân Tộc, Đông Tây đều thấm hóa,
Đạo thể vốn đã vuông tròn, nhập Niết-bàn bất diệt vô sanh,
Giáo Hội kính cẩn ghi gương người Đạo hạnh,
Ta-bà phủ phục lưu dấu bóng Chân nhân.

Xuôi bờ Đông Suối Sông ri lệ từ dãy Trường Sơn đổ ra Biển
Pháp thể khinh an, mình vận Cà sa, Quầy Bát, đi thật rồi...!

Ồ ! Đã đi thật rồi...

*Cõi mộng Ta-bà, bảy mươi chín năm tùy duyên hạnh ngộ,
Bốn mươi sáu năm trường Giới lập Giác ngộ độ vô tham,
Sanh – tử, Tử - sanh sao có thể sòn lòng người Pháp tử,
Khoác Y, Chân nhân Vô úy thể nhập tánh giác Chơn như!*

Kính bạch Giác linh Đức Ngài Trưởng Lão Hòa thượng,
Trước án kim quan của Hòa thượng Xử lý Thường vụ Viện Tăng thống,
Trong giờ phút nghìn thu vĩnh biệt,
Trang nghiêm thanh tịnh,
Chúng con thành kính nghiêng mình tiễn biệt Đức Ngài cao đẳng Phật quốc.
Trưởng lão Hòa thượng trở về nơi cõi Phật,
Dẫu biết rằng sinh tử là lẽ thường,
Nhưng làm sao tránh khỏi bụi ngùi xúc động!
Kính Nhớ Giác linh xưa:

Paksé, Lào đủ duyên thị hiện;
Sa Môn hạnh theo hạnh nguyện tái lai,
Đã nhiều kiếp là đáng anh tài tuần kiệt,
Nay hiện phàm để hiển bày chân pháp tánh!
Năm Ất Dậu - 1945, một Cao Tăng tái kiếp làm hài nhi

Ngày 5 tháng 4, đã xuất hiện ở chốn Ta-bà.
Thuở mới sanh có tên là Văn Thương
Thuộc dòng Phạm tộc uy danh
Vốn là chân Pháp khí
Thân tướng trượng phu,
Cốt cách phương phi
Ý chí bất phạm,
Thật duyên lành nên hội ngộ trong nhà Cư sĩ,
Trong gia đình, Thân Phụ Mẫu đều tin kính Phật:
Thân phụ của Ngài là cụ ông Văn Phận - Pháp danh Trung Thảo,
Thân mẫu: Cụ bà Đặng Thị Chín, Pháp danh Diệu Chánh.

Thuở nhỏ lễ phép, hiền hoà, hiếu thảo...
Lại thêm duyên tốt Mẹ thường tạo duyên,
Thầy thường được theo mẹ đi chùa làng gần nhà
Người mẹ hiền sớm tối đã thấy Văn Thương có ý ngộ lý Thiên môn,
Để đến lúc Thầy chỉ muốn ở chùa không về nhà nữa
Năm 1952, vì do chạy giặc Thầy đã kết duyên lành trong Phật pháp:
Cha mẹ đã gởi lên chùa hành điệu
Theo hầu sư phụ là Hòa thượng khai sơn chùa Trang Nghiêm,
Ở làng Tân An, tỉnh Paksé, Lào.
Năm 1954, Thầy chính thức được thế phát xuất gia.

Thật là:
Tái lai vốn sẵn hiện tiền,
Nhân duyên đưa đến
Hạt giống Pháp khí Đại thừa đã đâm chồi
Để mai sau trở nên người Đại chí.

Năm 1960, Thầy trở về Việt Nam
Xa quê, lìa bỏ tình nhà
Hòa chung thể sự một nhà Từ bi
Sư đi và trú tại chùa Bồ đề,
Ngôi Già lam nhỏ gần cầu Gia Hội, Huế
Hành trang của người Hiền sĩ là Vô tướng
Nhưng lúc đó pháp diệu tướng là bộ Diệu Pháp Liên Hoa
Kinh thư Hán tự Thầy luôn giữ bên mình
Năm 1968, biến cố Tết Mậu thân
Thầy bị lạc mất ở chùa Từ Đàm, Huế.
Đất Thần kinh – xứ Huế

Là nơi long tượng thường xuất hiện
Trưởng lão Hòa thượng Thích Trí Quang
Là bậc Mô phạm Đại thừa khí
Vốn là Chú của Thầy
Một nhà lãnh đạo nổi danh của Phật Giáo Việt Nam
Lúc ấy cũng đang sống tại Huế.

Tuy vậy, với bản tính độc lập,
Bậc anh tài, thanh niên Đại chí
Thầy đã một mình giông ruổi khắp nơi
Qua các địa phương:
Nào Huế đến Nha Trang
Nào Sài Gòn đến Tiền Giang
Và trải dài theo các tỉnh miền Nam
Ý chí tự cường tự lập
Sống đời sống du phương
Nương nhờ các tự viện lớn nhỏ khắp nơi.

Năm 1961, đất Sài Gòn vang danh một thưở
Ở tuổi 16, Thầy thọ giới Sa-di
Với Hòa thượng Thích Hành Trụ
Cùng năm này, thắng duyên hội đủ
Thầy thọ an cư Sa-di giới đầu tiên tại chùa Phật Ân
Nơi tỉnh Tiền Giang cùng với thầy Trí Minh
Lần hồi nương theo pháp nhân duyên
Đức Trưởng lão Hòa thượng Thích Trí Thủ
Bậc Hiền sĩ, bậc Tôn sư phạm hạnh
Đã nhận về thiền viện Quảng Hương Già-lam Gò Vấp.

Đất Sài Gòn nơi Thủ Đô tàng long ngọa hổ
Thầy tốt nghiệp Viện Cao Đẳng Phật Học Sài Gòn năm 1964
Học tại Viện Đại Học Vạn Hạnh
Phân khoa Phật học niên khóa 1965.
Với các luận triết về Thế Thân (Vasubandhu)
Về A-tỳ-đạt-ma câu-xá luận
Bậc chân tài Pháp khí tỏ rõ
Hòa thượng Thích Đức Nhuận bậc Mô phạm
Là người đầu tiên đã phát hiện:
Đây là Pháp Khí

Tài năng của người tu sĩ trẻ đã được Hòa thượng
tổ tường
Ngài đã giới thiệu Thầy vào Viện Đại học Vạn Hạnh
Hòa thượng Thích Mãn Giác
Đương kim phó Viện trưởng khi đó đã đề nghị:
Anh tài trong bốn chúng
Viện nên trao bằng Cử nhân cho Thầy
Nhưng hay thay! Học sĩ tròn đầy
Thầy xin phép được từ chối nhận.

Năm 1970, nhờ những công trình nghiên cứu Phật học
Và những khảo luận Triết học có giá trị cao
Thật trứ danh như Đại Cương Về Thiền Quán
Do Đại lão Hòa thượng Thích Đôn Hậu giới thiệu
Liên Hoa ấn quán in 1967,
Triết Học về Tánh Không (An Tiêm xuất bản, Saigon 1970), v.v...
Thầy được đặc cách bổ nhiệm làm:
Giáo sư thực thụ Viện Đại Học Vạn Hạnh
Sau đó Thầy kiêm Xử lý Khoa trưởng
Phân khoa Phật học niên khóa 1972-1973.
Thầy tinh thông chữ Hán
Biết nhiều ngoại ngữ như:
Anh, Pháp, Lào, Thái, Nhật, Tây Tạng
Thông thạo hai cổ ngữ Pali và Sanskrit
Bậc trí sĩ uyên bác, Thầy đọc hiểu tiếng Đức
Nghiên cứu kỹ về Heidegger và Hoelderli
Tác phẩm Thiền Luận nổi tiếng của D.T. Suzuki
Bản Việt ngữ tập 2 và 3 là do Thầy dịch
Đã được in và tái bản nhiều lần từ 1972 đến 1975.

Năm 1973, Thích Trí Thủ bậc Tôn sư
Nhận thấy Thầy mãi lo việc nghiên cứu và giảng dạy
Ngài đã đốc thúc Thầy chuẩn bị thọ Đại giới Tỳ-kheo
Và Sa-di Tuệ Sỹ đã chính thức thọ giới Cụ túc
Tại Đại giới đàn Phước Huệ
Tổ chức tại Phật học viện Trung phần, Nha Trang
Kể từ đó Tuệ Sỹ trở nên người Phạm chí:

*Tánh giác chơn như, Nguyên chủng Bồ Đề, hoa đạo đức Đại sĩ rộ nở, giới thể trang nghiêm, trí sáng tựa như vàng nhật nguyệt;
Trí như Bát Nhã, **Chúng** ngộ Pháp thân, cõi nghĩa nhân Pháp khí tỏa sáng, giới thân diễm lệ, khắp càn khôn Y báu lung linh!!*

Tuệ Sỹ dung thông Pháp giáo
Uyên bác về Phật Giáo Nguyên Thủy
Tinh thông Đại Thừa giáo
Thầy còn là một ngôi sao lớn
Tinh thông triết học trong bầu trời Tây phương
Văn chương, thơ, âm nhạc...
Tất thấy đều thông suốt.
Ngoài những khảo luận Triết học và Phật học
Ngài đã viết tác phẩm đầy thi vị: ‘Tô Đông Pha, Những Phương Trời Viễn Mộng’.

Về âm nhạc:
Hòa thượng chơi đàn guitar
Đánh violon, piano, thổi sáo
Thầy tìm hiểu âm nhạc dân tộc
Lại rất am tường nhạc cổ điển Tây phương.

Tuệ Sỹ làm nhiều thơ
Viết một số truyện ngắn
Và các tiểu luận triết học
Phê bình văn học đặc sắc
Phần lớn đăng trên các tạp chí Khởi Hành (1969-1972)
và Thời Tập (1973-1975) tại Sài Gòn.

Đồng thời Hòa thượng cũng là Tổng thư ký
Tòa soạn Tạp chí Tư Tưởng của Đại học Vạn Hạnh.

Tập thơ chữ Hán đặc sắc:
‘Ngục trung mị ngữ’
Được Ngài làm trong tù sau năm 1975
Tập thơ ‘Giác mơ Trường sơn’,
‘Những điệp khúc cho dương cầm’
‘Thiên lý độc hành’
sau này đã được dịch ra Anh, Pháp, Nhật ngữ
Phát hành rộng rãi khắp nơi trên thế giới.

Tư tưởng Bồ-tát đạo

Thực hành Đại thừa giáo
Đã trở thành kim chỉ nam
Trong hành trạng và giáo hóa của Ngài
Pháp Hoa kinh, Duy Ma Cật
Đã ảnh hưởng suốt cuộc đời tu học và hành Đạo của Thầy
Ngài đã trở thành biểu tượng uy đức
Của sự đấu tranh ôn hòa
Hy hiến cho các giá trị nhân quyền
Và tự do tôn giáo tại Việt Nam.

Năm 1973, Hòa thượng về Nha Trang
Làm Giám học Phật học viện Trung phần
Do Trưởng lão Hòa thượng Thích Trí Thủ làm Giám Viện.

Năm 1975 lịch sử,
Tại Phật học viện Trung phần
Hòa thượng Tuệ Sỹ đang phụ trách giảng dạy
Sau biến cố 30 tháng 4, 1975
Cơ sở này bị đóng cửa
Đức Ngài về ẩn cư tại một miếng rẫy chùa
Ở ven rừng Vạn Giã, cách Nha Trang chừng 60 km.

Đến năm 1977, vào Sài Gòn lánh nạn
Trú ở chùa Tập Thành Bình Thạnh.
Năm 1978, Hòa thượng bị nhà cầm quyền bắt giam:
Với 3 năm không xét xử
(tội cư trú bất hợp pháp)
Cuối năm 1980 thì được phóng thích.

Do hoàn cảnh mấy năm lang thang và ở tù
Ngài nhận thấy giới thể bị ảnh hưởng
Có thể không thanh tịnh
Tại Quảng Hương Già-lam năm 1982
Hòa Thượng được thọ lại Đại giới Cụ túc
Do Trưởng lão Hòa thượng Thích Trí Thủ làm đàn đầu,
Hòa thượng Thích Trí Quang làm tôn chứng
Hòa thượng Thích Trí Tịnh làm tuyên luật sư.

Cũng trong khoảng thời gian ấy

Từ năm 1980 đến 1984
Hòa thượng làm Giáo thọ sư
Cho khóa đào tạo đặc biệt tại Tu Viện Quảng Hương Già-lam
Do Trưởng Lão Hòa thượng Thích Trí Thủ làm Giám Viện.

Vòng thời gian xoay chuyển
Tháng 4 năm 1984, Ngài lại bị bắt
Trong lúc ấy cùng có Giáo sư Trí Siêu Lê Mạnh Thát
Và cùng 17 tăng ni, cư sĩ Phật tử
Vào cuối tháng 9 năm 1988,
Trong phiên tòa kéo dài nhiều ngày
Ngài không chấp nhận luật sư chỉ định biện hộ
Mà hai thầy tự biện hộ cho mình
Nhà cầm quyền đã kết án Tử hình:
Hai Thầy Tuệ Sỹ và Trí Siêu
Vì tội “âm mưu lật đổ chính quyền”.

Cảm phục Tuệ Dũng và Vô úy của các Ngài
Cùng sự tranh đấu tích cực
Của các nhân sĩ trong và ngoài nước
Sự can thiệp tích cực của các cơ quan nhân quyền quốc tế
Hà Nội phải vội vã giảm án hai Thầy
Xuống còn 20 năm khổ sai
Họ đã đem giam Hòa thượng tại Xuân Lộc, Đồng Nai
Sau đó chuyển riêng Hòa thượng ra trại A-20 tỉnh Phú Yên.
Tháng 10 năm 1994, với sự phản kháng trong tù
Hòa thượng bị nhà cầm quyền:
Tách đưa ra trại giam Ba sao, miền Bắc.
Tổ chức Human Rights Watch cảm phục:
Trao giải thưởng tranh đấu nhân quyền
(Hellman-Hammett Awards)
Cùng với 7 nhà đấu tranh khác vào ngày 03 tháng 8 năm 1998.

Cùng năm 1998, Hà Nội trả tự do cho Hòa thượng
Trước đó, Hòa thượng đã tuyệt thực trong tù
Với những lời Dũng lược – Tuệ khí trứ danh:
“Chúng tôi đã không công nhận giá trị của phiên tòa này,
tính pháp lý của bản án này,

các ông không có quyền giam giữ chúng tôi thì sao lại có quyền khoan hồng hay ân xá chúng tôi.”

Ngày 02 tháng 9 năm 1998,
Hòa thượng Tuệ Sỹ được đưa lên xe lửa về Nam.

Uy đức, Trí đức, Dũng khí vượt tầm pháp giới
Tháng 4 năm 1999, Hòa thượng Thích Quảng Độ đã:
Đề cử Hòa thượng Thích Tuệ Sỹ làm Tổng Thư Ký Viện Hóa Đạo GHPGVNTN.

Năm 2002, với trách nhiệm Pháp vụ
Pháp sự: Đệ Nhất Phó Viện Trưởng Viện Hóa Đạo
Ngài là một trong những nhà lãnh đạo Giáo Hội Phật Giáo Việt Nam Thống Nhất
Là một trong những trụ cột
Người đóng góp rất nhiều cùng với nhị vị:
Hòa Thượng Thích Huyền Quang
Và Hòa Thượng Thích Quảng Độ
Đồng hành trong công cuộc đấu tranh:
Đòi hỏi quyền tự do tôn giáo tại Việt Nam
Nhất là quyền phục hoạt:
Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thống nhất.

Đầu tháng 3 năm 2003
Khâm lệnh Đại lão Hòa thượng Thích Huyền Quang
Bị quản thúc tại Quảng Hương Già-lam
Thầy đã tháp tùng Hòa thượng Thích Huyền Quang
Nhị vị ra Hà Nội chữa bệnh
Và chuẩn bị gặp Thủ tướng đương thời:
Phan Văn Khải, để yêu cầu ngài Thủ tướng giải quyết:
Việc đã đình chỉ sinh hoạt của GHPGVNTN từ sau năm 1975
Cũng như sự cấm đoán
Quản chế không xét xử bản thân Hòa thượng
Cùng với Hòa thượng Thích Quảng Độ
Và một số Tăng ni, Phật tử khác.
Trong dịp này, đại diện ngoại giao:
Sáu nước thành viên Khối Liên Âu và Hoa Kỳ
Đã chủ động tìm gặp Hòa thượng Tuệ Sỹ
Mời Hòa thượng đến thăm
Và làm việc tại trụ sở ngoại giao của phái bộ Liên Âu ở Hà Nội.

Ngày 01 tháng 10 năm 2003,
tại Tu viện Nguyên Thiều, Bình Định
Hòa thượng đã cùng nhị vị Hòa thượng:
Thích Huyền Quang, Thích Quảng Độ
Những bậc Long tượng của Thiền gia
Tổ chức Đại hội bất thường GHPGVNTN.
Sau Đại hội này, hai vị Đại lão Hòa thượng
cũng như Hòa thượng Tuệ Sỹ
và một số Tăng ni tham dự đã bị:
Nhà cầm quyền quản chế mỗi người một nơi
giám sát chặt chẽ.

Tuy gian nguy nhưng tinh thần Vô úy :
'Uy vũ bất năng khuất'

Hòa thượng đã sát cánh cùng nhị vị Hòa thượng:
Thích Huyền Quang, Thích Quảng Độ
Đã ủy thác cho các GHPGVNTN Hải ngoại:
Tổ chức Đại hội bất thường GHPGVNTN
Tại Tu Viện Quảng Đức, Melbourne, Úc Châu.
Chính Đại hội này – năm 2023
Đã công bố đầy đủ nhân sự:
Lãnh đạo Giáo hội trong nước và hải ngoại
Toàn thể Tăng Ni Phật tử đã suy tôn:

Đại lão Hòa thượng Thích Huyền Quang lên ngôi vị Đệ tứ Tăng thống GHPGVNTN.

Năm 2008 là năm huyền vi lịch sử
Đức Đệ Tứ Tăng thống GHPGVNTN:
Thích Huyền Quang viên tịch.
Ngôi vị cao cả được trao lại cho:
Đại lão Hòa thượng Thích Quảng Độ truyền thừa
Ngôi vị Đệ Ngũ Tăng thống GHPGVNTN.

Trong khi Pháp sự trọng vụ ngút ngàn
Tuệ Sỹ Hòa thượng dành hết thời gian
Và sức lực cho công việc trước tác
Nào phiên dịch Phật ngôn
Nào Phật sự đào tạo từng nhóm Tăng Ni
Để đủ trình độ nghiên cứu Phật học
Gieo trồng hạt giống phiên dịch kinh điển sau này.

Trong thời gian này:
Hòa thượng đã hoàn thành phiên dịch
Và hiệu đính 4 bộ kinh A-hàm
Kinh Duy-ma-cật sở thuyết
Bộ Luật Tứ phần
Các bộ Luận Thành Duy Thức
A-tì-đạt-ma Câu-xá
và nhiều trước tác khác...

Ôi chân đức, uy linh
Văn thao bút nhạy!
Hy hiển, Dũng Tuệ cân bằng
Phát huy Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thống nhất
Đắp xây Tăng già Bản thể
Trung hưng giáo Pháp.

Tháng 03 năm 2019,
những ngày tháng tri hội
Đức Đại lão Hòa thượng:
Đệ Ngũ Tăng thống GHPGVNTN dự tri thời chí
Ngài tự biết sức khỏe không còn nhiều
Ngài đã mời Hòa thượng Thích Tuệ Sỹ tương hội
Đã gặp nhau tại chùa Từ Hiếu, quận 8, Sài Gòn
Đức Đệ Ngũ Tăng thống phú chúc di ngôn và ấn tín:
Của Viện Tăng thống GHPGVNTN
Ủy nhiệm Hòa thượng Tuệ Sỹ lãnh đạo
Đảm nhiệm Xử lý thường vụ Viện Tăng thống sau khi Ngài viên tịch.

Đến tháng 02 năm 2020,
Đại lão Hòa thượng Đệ Ngũ Tăng thống GHPGVNTN
Đã thuận thể vô thường, an nhiên thị tịch tại chùa Từ Hiếu.

Lúc này, HT Thích Tuệ Sỹ đang chữa trọng bệnh tại Nhật Bản và bị mắc kẹt tại đây do đại dịch
Covid, không thể về nước.

Tháng 11 năm 2021,
Ngài chủ trì Đại hội lần thứ nhất:
Hội đồng Hoàng pháp

Quyết định thành lập Hội đồng Phiên dịch Tam tạng Lâm thời
Nhằm để kế thừa Hội đồng Phiên dịch Tam tạng
Từ Chư tôn Trưởng lão Hội đồng Giáo phẩm Trung ương – Viện Tăng thống GHPGVNTN
Vốn đã thành lập từ năm 1973.

Ngày 03 tháng 12 năm 2021,
Thông bạch số 11/VTT/VP chính thức công bố:
Hội đồng Phiên dịch Tam tạng Lâm thời được thành lập.
Từ đây, Phật sự tiếp nối
Công việc phiên dịch
Cho đến hiệu đính
Chứng nghĩa chuyết văn
Và tổ chức in ấn được đẩy mạnh
Tất thảy đều theo quy củ đã định
Đã hình thành 29 tập đầu tiên
Và được khởi in trong năm 2022
Thật hoan hỷ thay!
Với công đức dự phần của các bậc Tôn túc
Cho đến Tăng Ni, Phật tử trong và ngoài nước
Đã đặt nền móng cho công trình Đại Tạng Kinh Việt Nam
Kể từ đó chính thức được tiếp nối
Từ Hội nghị Toàn thể:
Hội đồng Phiên dịch Tam tạng tháng 10 năm 1973 lịch sử.

Cũng trong năm 2022 lịch sử lưu dấu ấn:
tại chùa Phật Ân, Long Thành, Đồng Nai,
Hội đồng Giáo phẩm Trung ương GHPGVNTN
Đã suy cử Hòa thượng Thích Tuệ Sỹ
Đảm nhiệm trách vụ:
Chánh thư ký kiêm Xử lý thường vụ Viện Tăng Thống.

Pháp sự hanh thông
Vào ngày 22 tháng 8
Tại chùa Từ Hiếu, quận 8, Sài-gòn
Hội đồng đã cử hành lễ truyền trao ấn tín
Và khai ấn Viện Tăng Thống cho Hòa thượng đương vị.

Quả thật là Chân Đức Tuệ Giác,

Trở nên lãnh đạo tối cao Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thống nhất.

Ngoài thời gian lãnh đạo, hoạt động Phật sự,
Trưởng lão Hòa thượng còn dành thời gian viết sách,
Sáng tác thơ văn hoằng pháp
Để lại bút tích cho hậu nhân.

Gương hạnh tuệ sáng ngời Đuốc Tuệ,
Mọi Phật sự vẫn tùy duyên vô ngại,
Vô cầu, vô chấp với khí lượng vô tham,
Việt Nam sáng ngời gương Vô úy!
Nơi trần thế vẫn ghi tạc dòng tưởng nhớ:
Đạo hạnh,
Chân nhân,
Uy đức,
Vô úy,
Hiền sĩ,
Ứng lượng khí,
Sáng tỏ giáo hạnh tùy duyên!
Những đóng góp,
Và dấn thân của Ngài,
Muôn người, muôn nơi đều ghi nhận,
Ôi! Gương sáng ngàn đời,
Đạo pháp và Dân tộc sáng ngời trong uy đức ấy!

Tất cả pháp sự:
Dù thế sự hay là Phật sự đều một lòng hy hiến
Dựng xây bằng chân tâm siêu thế
Trọng trách hành hoạt trong nhân sinh
Hành Đạo trong Nhân thế
Tất cả đều được vun bón trên tự tánh Niết-bàn!
Tất cả đều trở thành hoa hương diễm lệ của tánh Bát-nhã!
Tất cả đều trở thành giới đức vô úy trang nghiêm:
Bậc Chân nhân Hiền sĩ hành đạo trong lòng Nhân thế
Để huy hoàng Phật Nhật Tông Môn,
Để hưng phát Tăng Đồ GHPGVNTN!!
Ôi thật thanh cao!

Ngài đã dựng Pháp hòa đồng cùng Xuất ly Pháp
Dựng thể tánh dù là Chân Đế hay là Tục Đế tất thấy đều phi phàm
Liễu Đạo màu, Vô úy, Vô Ngại, Vô cầu, Vô ngã

Tùy duyên, thông dong tự tại vào ra trong các cõi.

Những ngày cuối đời,
Từ nơi giường bệnh tỏ rõ:
Sanh với Tử - Tử sanh như trò đuổi bắt,
Sanh Tử như giấc ngủ nói dài,
Quy luật Vô thường:
Có đến có đi,
Dù thân có bệnh, nệ hà chi cơn sanh tử gần kề
Còn mắt là lẽ thường trong Vũ trụ!
Hòa thượng đã cẩn thận sắp xếp mọi sự
Ân cần dặn dò những việc cần làm của GHPGVNTN
Cũng như công trình phiên dịch:
Đại Tạng Kinh Việt Nam cho các Hội đồng đồng hành sự.

Một buổi chiều,
Phật Ân tự Trời đất âm u,
Vận khí với hình chuyền,
Dòng thời gian chiếu tỏ gốc tử sanh,
ngày 24 tháng 11 năm 2023 là ngày báo hiệu
(nhằm ngày 12 tháng 10 năm Quý Mão)
Vào phút giây trong lúc ấn định 16 giờ,
An nhiên thu thần viên tịch,

Dẫu rằng,
Hòa thượng đã đi vào thế giới vô tung bất diệt,
Sau cùng thân dừng lại vô âm.
Cơn sanh tử, hỡi đưa Người vào nơi an nghỉ
Rõ hồng trần nhé tỏ rõ ánh ban mai:
Buông thể xác nhẹ nhàng quên thân tứ đại,
Thoát hồng trần nhập Phật cảnh thỏa rong chơi!

Phật sự đã tinh cần,
Tâm nguyện đã di ngôn,
Bậc Sa-môn những việc cần làm cũng đã làm,
Thế sự vô thường là lẽ đương nhiên,
Có sanh ắt có tử,
Có có nên có diệt là lẽ thường,

Sanh không diệt mới trở thành vô lý,
Ngài thuận thể vô thường,
Xả bỏ báo thân giả hợp,
Tứ đại rồi đây trả về cho Tứ đại,
Bớt nợ hồng trần,
Bậc Hiền sĩ quảng gánh rong chơi!

Nam mô Từ Lâm Tế Chánh tông tứ thập tứ thế, Việt Nam Phật Giáo Thống Nhất Giáo Hội, Tăng
Thông Viện Chánh Thư Ký Xử lý Thường Vụ, húy thượng NGUYỄN hạ CHÚNG, hiệu TUỆ
SỸ, Trưởng lão Hòa thượng Giác linh thùy từ chứng giám.

Vọng khấu, đánh lễ Giác linh Ngài cao đăng Phật quốc!

Con, Khất sĩ Thích Giác Chinh

Pháp Hiệu: Pháp Thuận

*Người Học trò đã có duyên đến Tu Viện Quảng Hương Già Lam Gò Vấp, Sài Gòn theo học 4
năm chuyên khoa Phạm Văn, đã được Ôn dạy cho nhiều bản Kinh nguyên gốc Phạm, trong đó
Bản Kinh văn Bát nhã tâm kinh là tinh túy mà con đã được Ôn chỉ dạy.*

Thiền Thất Vô Ưu,

Rừng Thiền Pháp Thuận Thiền Viện,

Ngày 25 tháng 11 năm 2023,

San Diego, Tiểu bang California, Mỹ Quốc,

Cung kính lễ!